

COLLEGA NORD EN HET ONDERWIJSRAPPORT 1926

Het hooggeschatte lid der Redactie, B u i s m a n, sedert tientallen jaren ongeëvenaard chroniqueur van het tandheelkundig leven in Nederland, heeft deze maal in zijn jubileumsartikel-N o r d in het Maart-nummer een vergissing begaan, of eigenlijk twee, welke terwille van de juistheid der historie-schrijving niet onverbeterd mogen blijven.

Hij schrijft op pag. 197: „. . . Als lid van de „Onderwijs- en Examencommissie van de Maatschappij had hij” (d.i. N o r d) „deel aan de samenstelling van het bekende onderwijsrapport van 1926 (waarbij hij in een minderheidsnota van zijn van de meerderheid afwijkende zienswijze getuigde);”.

De juiste toedracht van het tot standkomen van dit rapport kan de belangstellende lezer vinden op de eerste bladzijden ervan (T.v.T. 1926, pg. 165—167). Hij zal daar lezen, dat in Juni 1921 op wens der Alg. Vergadering door het Hoofdbestuur der Maatschappij een commissie werd ingesteld, belast met de voorbereiding van een onderwijs-programma voor de Maatschappij. In deze commissie namen behalve de leden der vaste Onderwijs- en Examencommissie andere collega's zitting, die verschillende richtingen inzake het onderwijs in de tandheelkunde vertegenwoordigden. Van de vaste O.- en E.-commissie maakte destijds N o r d deel uit. Echter namen kort nadien alle leden hiervan, behalve coll. V a n H a s s e l t, hun ontslag. Zij werden door anderen vervangen. De commissie ad hoc onder voorzitterschap van V a n H a s s e l t werkte ijverig door, aanvankelijk in vier subcommissies. Zij had het genoegen in de loop der volgende jaren N o r d weer gedurende enige tijd als medelid der commissie aan de werkzaamheden te zien deelnemen. In het T.v.T. van Mei 1924 kon een uitvoerig rapport met bijlagen als vrucht van het werk der commissie worden gepubliceerd. Dit rapport was vergezeld van een minderheidsnota-N o r d.

Na bespreking met het H.B. aanvaardde de commissie de uitnodiging van dit college om haar rapport en de conclusies daaruit „nogmaals in overweging te nemen”. Zij trok weer even ijverig aan het werk, waarbij zij, na een tijdelijk zich terugtrekken van N o r d, zich gedurende de laatste maanden van haar werkzaamheden weer in diens medewerking verheugen mocht.

Zo kon in het Maart-nummer van het T.v.T. (pag. 165 vlg.) het Rapport 1926 met bijlagen verschijnen, ondertekend door alle tien leden der commissie, waaronder N o r d. Het werd voorafgegaan door een redactioneel artikel van diens hand, getiteld „De Onderwijspacificatie” (pag. 159), van hetwelk ik de tweede volzin hier citeer: „Onder dit rapport vindt men de namen vermeld dergenen, „die aan de tot standkoming hebben medegewerkt en wier handteekening dit, „maal tevens beteekent, dat de inhoud hun *algeheele instemming*” (cursivering van „de schrijver) „wegdraagt; hetgeen gezien de geschiedenis, wel een feit is waarop „met vreugde en nadruk mag worden gewezen en dat hier nader moge worden „toegelicht.”

Ik ben zo vrij, aan de bovenstaande rechtzetting der feiten een aanbeveling te verbinden: Laten zij, die ook thans nog belangstelling hebben voor de tandheelkundige opleiding en haar resultaten, de moeite en tijd nemen, nu, vijf en twintig jaren na het verschijnen van het bedoelde artikel en rapport (T.v.T. 1926, pag. 159—197) deze nog eens aandachtig doorlezen.

Deze aanbeveling is gericht zowel tot hen, die volkomen of bijna volkomen tevreden zijn met de toestand, geschapen door en na de wetswijziging 1947, als tot degenen, wier aanvankelijke ingenomenheid daarmee een beetje aan warmte verloren heeft. Het lijkt mij niet onmogelijk, dat kennismaking van meer dan één in dat rapport ontwikkelde gedachte ook thans nog, onder en ondanks de wet en het aansluitende K.B. van 1947 bevruchtend zou kunnen werken.

27 Maart 1951.

J. SANDERS Ezn.

KUNSTHARSVULLINGEN

Geachte Redactie,

Utrecht, 5 Maart 1951

Wanneer het mij vergund is, naar aanleiding van ingezonden stukken in het vorige nummer van het T. v. T., afkomstig van de hand van de collegae F l a u m e n h a f t en B r o e s e v a n G r o e n o u, hierop terug te komen, dan zou ik willen antwoorden, dat het mij typerend voorkomt, wanneer collega F l a u m e n h a f t schrijft: „Een inleiding tot een discussie over de praktijk heeft met abstracte wetenschap weinig gemeen”. Ik vraag mij af, hoe zulk een discussie ooit met vrucht gevoerd kan worden, wanneer de inleider meent, dat de abstracte wetenschap daarbij niet ter zake doende is. Mijn standpunt is n.l., dat men zich hierop baseren *moet*, wil men hiervan enig algemeen nut voor de aanwezigen verwachten.

Indien collega F l a u m e n h a f t zegt, dat hij niet bij machte is, om de materiaaltechnische of chemische mérites van wèlk materiaal ook te beoordelen, dan ontbreekt m.i. één der belangrijkste voorwaarden om een geheel-nieuw materiaal deskundig te kunnen verwerken, bespreken en beoordelen, en dit begint reeds bij de indicatiestelling.

Mocht het inderdaad juist zijn, dat dit ook voor àlle collegae zou gelden, dan wordt het anno 1951 toch wel zo zoetjes-aan tijd, dat in deze vaststelling van collega F l a u m e n h a f t niet langer wordt berust, en ik hoop, dat ik hiermede weerklank zal vinden.

Juist diegenen, die volgens eigen erkenning de zo nodige exact-wetenschappelijke basis ontberen, dienen zich m.i. niet te wagen aan uitgebreide proeven op levend menselijk materiaal. Zeer zeker acht ik dit niet het onderwerp voor een praktijk-hobby van een tandarts, wèl eventueel voor een onderwijs- of andere wetenschappelijke instelling (b.v. het Bureau of Standards). Wanneer het werkelijk serieus, wetenschappelijk werk is, mij best, doch géén popularisatie s.v.p.!

Het gevaar is n.l. mijns inziens niet denkbeeldig, dat de uit zulke praktijkproeven gemaakte conclusies zéér aanvechtbaar zouden kunnen zijn, waar, zoals erkend, een exact-wetenschappelijke basis als grondslag voor verantwoorde beoordeling en goed-gefundeerde conclusies ten enenmale ontbreekt. Probeer U de kwestie ook eens van déze kant te bekijken!

Dat ik het Dentafil of een dergelijk handelsproduct niet gebruiken *wil*, heeft zijn goede, wèlgefundeerde redenen; collega F l a u m e n h a f t schijnt zich nu niet meer te kunnen herinneren, dat ik hem de klemmende redenen heb opgesomd, waarom ik bezwaar blijf maken, mijn patiënten met dit materiaal op te knappen. Deze redenen baseren zich weliswaar niet op eigen praktijkervaringen, doch op die van anderen, waarvoor ik korthedshalve moge verwijzen naar de „tweede-hands”-wetenschap der Excerpta Odontologica. De één beschouwt

de E. O. als welkome wegwijzer in de wetenschappelijke wereld-vakliteratuur, de ander meent op de hoogte van zijn beroep te kunnen blijven door naarstige lezing van buiten- en binnenlandse reclame-foldertjes. Ieder zijn meug, zei de boer.

Wanneer ik zoveel artikelen uit buitenlandse vaktijdschriften doorgewerkt heb, meen ik werkelijk wel eens iets verstandigs over de practische toepassing van zulke nieuwe materialen te berde te kunnen brengen, als ik mij spiegel aan andermans ervaringen, die zo goed overeenstemmen met wat de exacte wetenschap over zulke materialen leert, ongeacht het tegenovergestelde oordeel van collega F l a u m e n h a f t.

Histologisch onderzoek van L. C a s t a g n o l a (Schweiz. Monatsschr. 9) heeft met absolute zekerheid in alle gevallen onmiskenbaar-degeneratieve verschijnselen in de pulpa aan het licht gebracht. Snelhardende acrylvullingen schijnen volgens hem, F i s c h e r e n S o n n a b e n d dezelfde uitwerking te hebben als een langzaam, sluipend gif, dat lange tijd niet onderkend wordt, doch niettemin zijn werkzaamheid uitoefent.

Ook hebben andere publicaties in de afgelopen jaren op deze kans gewezen, en mij huiverig en wantrouwig gemaakt. Hoe minder men van dit alles weet, des te meer is men het natuurlijk oneens met mij. Ik acht mijn bedenkingen en reserve echter ongetwijfeld goed-gefundeerd, al hebben mijn patiënten hun aandeel hierin gelukkig niet gehad. Zelfs in het geval van twijfel over de schadelijke werking van dit nieuwe preparaat op de pulpa, zou ik willen aandringen op het betrachten van de oude, wijze stelregel, die luidt: „in dubiis abstine”. Het is blijkbaar hóógnodig, de mensen, die zo graag voor modern en progressief willen doorgaan, af en toe te herinneren aan het bestaan van oude wijsheden, die indertijd reeds het gevolg waren van opgedane praktijkervaringen, en die nu nóg steeds geldig blijven.

Dat ik protest aantekende, vloeit uitsluitend voort uit mijn inzicht, dat men reeds op grote schaal bezig was, experimenten op patiënten uit te voeren met een materiaal, waarvan de beloften m.i. voornamelijk te vinden zijn in de reclame-foldertjes van de betrokken fabrikanten. Mijn instelling tegenover dat geduldige papier is, zoals U nu wel zult hebben begrepen, uitermate critisch, al zullen er genoeg collegae bestaan, die zich gedachteloos aan illusies overgeven. Collega F l a u m e n h a f t gelieve echter te bedenken, dat het onze patiënten zijn, die voor zulke illusies te betalen hebben. Blijkens het door collega F l a u m e n h a f t geschrevene is het twijfelachtig, of deze door mijn waarschuwing tot beter inzicht te brengen is; tòch hoop ik collega F l a u m e n h a f t na verloop van enige jaren nóg eens te horen over zijn praktijkervaringen, wanneer deze een steviger ondergrond bezitten.

Ik wil hem echter een hoogst-leerzame ervaring van mijzelf niet onthouden. Naar aanleiding van mijn protest, waarin ik geen enkel handelsmerk had genoemd, stuurde de Dental Fillings Ltd. te Londen haar vertegenwoordiger, de heer E r n e s t P i p p e t t, om begrijpelijke redenen, naar mij toe, teneinde mij tot andere gedachten te brengen. Dit werd gepeogd door het tonen van een afschrift van een tevredenheidsbetuiging van een tandarts uit Lima (Peru), wiens antecedenten mij volkomen duister zijn, verder een beleefd, doch *niets*-zeggend briefje van Prof. F i s c h e r uit Zürich en door een overdrukje uit een Zweeds tijdschrift, waarin een Fins tandarts zijn kortstondige praktijkervaringen met Dentafile in het licht gaf. Zien doet geloven, en daarom werd bovendien nog een mooie plastic-does te voorschijn gehaald met naar schatting circa 25 demonstratie-werkstukjes van de Dentafile-fabriek. Mijn verwachtingen waren dus bij voorbaat reeds hooggespannen, hoewel de overtuigingskracht van dergelijke uitzonderlijke, speciaal-geselecteerde parade-paardjes natuurlijk maar héél betrekkelijk is, althans voor mij!

Het eerste werkstuk werd mij nu met een zelfverzekerd gezicht overhandigd, een facing. *Met het blote oog* ontdekte ik echter direct een scheur van hier tot ginder, d.w.z. over de gehele lengte!

De heer P i p p e t t schrok, ondanks zijn aanvankelijk phlegma, zichtbaar, moest mij echter gelijk geven, en gaf mij haastig het tweede werkstuk in handen, een jacketkroon. Voor de variatie vertoonde deze een uitgebreide heterogeniteit van het materiaal, met duidelijk-zichtbare gasblazen van circa 1—1½ m.M. diameter onder de gladde oppervlakte, waarvan de heer P i p p e t t zich opnieuw overtuigde.

Hierna werd de plastic-does haastig weer dichtgeklapt, zodat de rest der werkstukken voor mij verder onzichtbaar bleef. Na kleintjes verzekerd te hebben, dat zijn fabriek zelf van mening was, dat het Dentafile nog lang niet volmaakt is, en dat zij constant naar verbeteringen streeft, achtte de heer P i p p e t t het de hoogste tijd om, nog steeds even phlegmatisch en waardig als hij gekomen was, alleen iets minder zelfverzekerd, te retireren, „a sadder but a wiser man”.

Geachte collegae, ik verzoek U, deze uitspraak van de heer P i p p e t t goed in Uw oren te willen knopen, al staat zo iets ook niet in het fabrieksreclame-foldertje. Het wordt hiermede dus waarschijnlijk, dat de Dentafile-fabriek o.a. via Uw proefnemingen op Uw patiënten klinische ervaring poogt op te doen met een nog in staat van ontwikkeling zijnd handelsproduct en dit nog wel liefst op Uw kosten! Moogt U daarvoor Uw patiënten — laten wij zeggen — gebruiken? Daarover zou ik gaarne Uw opvattingen eens willen vernemen. Hangt deze kwestie ook niet een beetje samen met onze beroeps-ethiek? Het is maar een vraag!

Wanneer de mij getoonde, ongetwijfeld met de uiterste zorgen en voorzorgen in de fabriek voor reclame-doelinden vervaardigde demonstratie-werkstukken *met het blote oog* reeds alle mogelijke feilen vertonen, dan vraag ik mij alleen maar af, wat er in de dagelijkse praktijk voor fraaiigheden met Dentafile vertoond zullen worden! Ik blijf het ook unfair vinden, van onze techniek steeds perfect, homogeen, volledig-gepolymeriseerd en porie-vrij kunstharwerk te eisen, doch tegenover ons eigen werk minder-critisch te staan.

Aan het stukje van collega B r o e s e v a n G r o e n o u ontleen ik, dat het H.B. der Maatschappij er geen bemoeienis mede wil hebben, wanneer een willekeurig collega zijn praktijkervaringen op zulk een schaal in den lande wenst te verbreiden. Wát deze ook als persoonlijke mening naar voren brengen moge blijft dus buiten verantwoordelijkheid van het H.B. Mijn bescheiden opvatting daarentegen is (vanzelfsprekend eveneens buiten verantwoordelijkheid van het H.B.), dat het er in het belang van de tandheelkunde als zodanig wel dégelijk op aankomt, wat sprekers zoal te vertellen hebben. Het brevet, dat collega F l a u m e n h a f t de Nederlandse tandarts thans gegeven heeft, wettigt m.i. zéér zeker, dat het H.B. zich nu toch in positieve zin gaat bezighouden met het scheppen van een ander soort voorlichting. Is het H.B. hiervan wel voldoende doordrongen? Er zijn verschillende aanwijzingen, welke mij het recht geven, dit ernstig te betwijfelen.

De peripherie is ten zéérste gebaat bij en verlangend naar goede, deskundige, verantwoorde en eerlijke voorlichting. Het lijkt mij daarom zéér zeker op de weg van het H.B. te liggen, wèlbewust te bevorderen, dat ons slechts vertrouwde en betrouwbare loodsen gezonden worden, die elk hoekje, òòk exact-wetenschappelijk, kennen van het vaarwater, dat zij bevaren, en die zodoende géén brokken zullen maken.

Het H.B. moge van mij aannemen, dat ik in deze opvatting gelukkig vele medestanders bezit, die mij naar aanleiding van mijn protest hun volle instemming betuigden. Nu ik m.i. voldoende gewaarschuwd heb, zal ik er verder het zwijgen toe doen.

Ir. F. VAN DAALEN

KUNSTHARSVULLINGEN

De officiële verklaring van het Bureau of Standards in Februari 1950 ten gunste van acrylhars voor vullingen is reeds in het vorige nummer van dit tijdschrift opgenomen. Inmiddels is het eerste deel van het uitvoerige rapport in de J.A.D.A. van Maart 1951 verschenen.

Nu tracht coll. V a n D a l e n zich achter C a s t a g n o l a te verbergen. Laten wij niet een excerpt, maar woordelijk de conclusie van deze onderzoeker uit de Schweizer. Monatschrift, September 1950, pag. 922, citeren:

„Billigen wir also diesem neuen Füllungsmaterial das gleiche zu, was man seit Jahrzehnten gegenüber den anderen im Gebrauch befindlichen Materialien tut, so wird die Verwendung beim gewissenhaften Zahnarzt zu keinem Missbrauch führen, sofern alle notwendigen Vorsichtsmassnahmen eingehalten werden“.

E. FLAUMENHAFT

(Discussie gesloten. Red.)